

Kina leter etter sin globale identitet

Kineserne leter etter sine grunnleggende utenrikspolitiske verdier. De vet ikke helt hva de skal gjøre med sin nyvunne verdensmakt.

Av Stein Tønnesson

Kina ved veiskille: President Hu Jintao forsøker å stake ut Kinas utenrikspolitiske kurs.

Tre tiår med rask økonomisk vekst har økt Kinas makt i Asia og i resten av verden. Det vakte oppsikt at USAs president Barack Obama karakteriserte Kina som «stormakt» i sitt møte med Kinas president Hu Jintao under G20-møtet i London. Kinas ledere har også begynt å bruke dette ordet om seg selv. De er under press hjemme og ute for å erkjenne og bruke sin makt. En nasjonalistisk opinion skryter på utallige nettsider når marinen deres viser muskler utenfor Somalia, og når Kina nå skal bygge hangarskip.

I klimaforhandlingene utsettes Kina for press fra USA og Europa for å gå inn i en forpliktende avtale. Hvis ikke industristormakten Kina setter et utslippsmål, blir det ingen meningsfull avtale, sies det. Da vil industrien flytte fra andre land til Kina for å unngå avgifter.

Enda mer akutt er presset fra USAs finansverden. Av Kinas to tusen millioner i valutareserver er opp mot tre firedeler plassert i amerikanske verdipapirer. President Obama og utenriksminister Hillary Clinton ønsker naturligvis et amerikansk-kinesisk partnerskap. For kineserne er spørsmålet hvor store tap de skal tåle for å støtte opp om dollaren. De har satset enorme beløp på å stimulere økonomien hjemme, noe som faktisk har økt etterspørselen på det kinesiske hjemmemarkedet midt i krisen. Kina forventes å få en økonomisk vekst på hele 6,5 prosent i kriseåret 2009.

Kineserne er i gang med å kjøpe verdier i Russland, Sentral-Asia, Afrika og Latin-Amerika, og inngår langsiktige avtaler om oljeleveranser fra Midtøsten. Foreløpig har de kjøpt lite i Europa, og de skygger stort sett unna det amerikanske aksjemarkedet. Men de sitter altså med verdipapirer som de kjøpte fordi de skulle være så sikre. Hvis Kina selger seg ut, må USA ta seddelpressen i bruk for å dekke sine gjeldsforpliktelser, og da raser dollaren. Hvis Kina ikke selger ut, vil pengemengden trolig uansett bli så stor i USA at dollaren faller. Kineserne må vurdere om de skal ta det store tapet nå eller senere. Det handler ikke bare om finanser, men om hvorvidt Kina

vil støtte USA som supermakt eller om de vil kaste loss og skape et nytt globalt finanssystem der en kurv av valutaer erstatter dollarens rolle som reservevaluta.

Presset hjemme og presset utenfra får Kinas utenrikspolitiske eksperter til å vri seg i stolene. De vet hvor mye Kina har vunnet på å reise seg økonomisk i ly av USAs makt, og de mener Kina ikke har kapasitet til å ta ansvar for hele verden. Det fremkom under en konferanse i Beijing nå i helgen, der Tsinghua-universitetet og Kinas Institutt for internasjonale samtidsrelasjoner (CICIR) hadde invitert et antall utlendinger til å kommentere Kinas kapabiliteter (les: «makt») og utenrikspolitiske verdigrunnlag. Konferansen var ledd i en tenkeprosess som først og fremst er intern, og som skal lede frem til anbefalinger til Kinas ledere.

Utgangspunktet var stikk motsatt av Støres Stortingsmelding nr. 15 om norsk utenrikspolitikk. Mens Støre har gjeninnført interessebegrepet i norsk utenrikspolitikk, er kineserne på leting etter verdier som kan begrunne en global rolle. Kineserne har lenge konsentrert seg om nasjonale interesser: Forsvar av landets territoriale integritet og tilrettelegging for økonomisk vekst. Nå kjenner de behov for verdier. Men hvilke?

Kina kan ikke lett konkurrere om å fremme demokrati og menneskerettigheter. Prinsippet om «ikke-innblanding» har ikke stor appell i USA og Europa. Hu Jintao har sin visjon om et «harmonisk samfunn». «Frihandel», «konstruktivt samarbeid», «sosial rettferdighet», «harmonisk mellom menneske og natur» var blant verdiene konferansen vurderte. Mens ekspertene klekker ut verdier, kan Kinas ledere bli nødt til å ta tøffe valg.

Publisert 24. april 2009, Morgenbladet